

۲۷۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۷

۱
۱۰۸

راهنمای تدریس

فرائد قرآن

برای آموزگار عمومی

سید مهدی سیف

سرشناسه: سیف، سیدمهدی، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور: راهنمای تدریس قرائت قرآن برای آموزش عمومی / سیدمهدی سیف، با همکاری
محمود کریمی، زهرا مرتضوی، عبدالعلی محمدی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص: جدول.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۴۵۳-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: قرآن -- قرائت -- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده: کریمی، محمود، ۱۳۵۰ -
شناسه افزوده: مرتضوی، زهرا
شناسه افزوده: محمدی، عبدالعلی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۴/۲ س ۹۷۴/۵ BP
رده بندی دیویی: ۱۵۱۰۷/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۴۱۰۲۳

شرکت چاپ انتشارات اسوه

راهنمای تدریس قرائت قرآن برای آموزش عمومی

تألیف: سید مهدی سیف

با همکاری: محمود کریمی - زهرا مرتضوی - عبدالعلی محمدی

ناشر: انتشارات اسوه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآن دریم (۱۴-۳۶۶۶۲۲۱۱-۰۲۵)

حروفچینی و صفحه آرایی: مؤسسه مهد قرآن - دفتر تألیف و ترویج دینی مرکز طبع و نشر قرآن کریم

نوبت چاپ: اول

سال نشر: زمستان - ۱۳۹۴

شمارگان: ۳۰۰۰

بهاء: ۷۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۴۵۳-۲

حقوق این اثر متعلق به مؤلف است

فروشگاه و نمایشگاه دائمی تهران: خیابان انقلاب، ابتدای پل کالج، روبروی خیابان خارک، پلاک ۷۸۷

تلفن: ۶۶۴۱۸۰۹۹ و ۶۶۴۰۱۷۴۷ فاکس: ۶۶۴۱۸۰۲۲

فروشگاه شماره (۲) قم: خیابان ارم، مقابل پاساژ قدس تلفن: ۳۷۷۴۱۲۸۲ فاکس: ۳۷۳۷۶۶۰

فروشگاه شماره (۳) قم: بلوار معلم - مجتمع ناشران - پلاک ۳۰ تلفن: ۳۷۸۴۱۷۲۱-۲۳

www.Osvehpublishing.com www.Osveh.ir

سخن ناشر

قرآن کریم ، صحیفه نورانی پروردگار و معجزه جاوید پیغمبر خاتم (ص) است که جویندگان طریق حقیقت را به استوارترین آیین سعادت و بندگی ، رهنمون می سازد :

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ ۚ

اسراء ۹

این کتاب ترجمند ، یگانه حلقه اتصال میان عبد با معبود و تنها راه نجات انسان سرگشته از ظلمات جهل و گمراهی است که نبی مکرم اسلام (ص) و پیشوایان راستین اهل بیت (ع) با ندای « فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ » همگان را به تمسک به این ریسمان الهی و بهره مندی از خوان پر فیض خداوندی اش فراخواندند .

قرآن در اندیشه بنیان گذار عظیم الی ان انقلاب اسلامی ، امام خمینی (ره) کتاب تربیت و انسان سازی و کتاب اصلاح جامعه است . در جمهوری اسلامی ، مطابق با فرمایشات رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای (مَد ظله العالی) بزرگترین هدف خود را رسیدن به هدفهای قرآن کریم می داند . براین اساس رسالت خطیر رسولان نظام و دست اندرکاران امور فرهنگی و قرآنی در کلیه نهادها و دستگاه های عمومی و دولتی نظام جمهوری اسلامی آن است که با عنایت به اسناد بالادستی نظام - به ویژه منشور توسعه فرهنگ - بران - تلاشهای خود را در مسیر اعتلای فرهنگ بالنده قرآن کریم و « اقامه امر قرآن » در جامعه ، به عنوان اساسی ترین راهبرد نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران ، بیش از پیش معطوف و هماهنگ سازند .

از سوی دیگر ، تحقق انس فراگیر جامعه با قرآن به منزله « منشور جامع هدایت و تربیت انسان » مستلزم نگاه همه جانبه به قرآن و آموزش جامع کلام الهی است . قرآن کریم تعلیم کتاب را به عنوان رسالت اصلی رسولان پروردگار ، مقوله ای جدای از تزکیه و تربیت و حیانی

نمی داند : يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

جمعه ۲

از این رو، لازم است آموزش قرآن، از نگاه‌های تک‌بعدی رهایی یابد و با نگرشی جامع و تربیت‌محور، به گونه‌ای طراحی و اجرا شود که طی آن، قرآن‌آموزان، به انس همه‌جانبه با این کتاب انسان‌ساز نائل آیند.

امروزه، توجه ویژه به کارکردهای اجتماعی و بصیرت‌آفرین قرآن در جامعه و ترویج ارزش‌های والای انقلاب اسلامی و تبیین آرمان‌های رهبر کبیر انقلاب (ره) و منویات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) به همراه توسعه آموزش‌های قرآنی در میان نسل جوان و نوجوان ضرورتی غیر قابل انکار است.

جامعه فرهنگی قرآنی عصر با عنایت به لزوم ایجاد شبکه نیروی انسانی متخصص در حوزه قرآن و عتبات (ع) و انسجام جبهه قرآنی انقلاب اسلامی و ارتقای بصیرت‌نخبگان قرآنی کشور و نیز ضرورت ارتقاء در فرایند آموزش و تربیت قرآنی و نگاه راهبردی و جامع و بصیرت‌آفرین به این سوله عظیم، بر خود لازم دانسته که با برگزاری دوره‌های جامع تربیت مربی قرآن، برای تأمین نسلی انسانی «بزرگ، تکلیف‌مدار و انقلابی در مسیر تربیت فعالان و حاملان قرآنی تراز انقلاب اسلامی و جریان‌سازی در این زمینه، برنامه‌ریزی و تلاش کند.

کتاب حاضر، با عنوان «راهنمای تدریس قرائت قرآن» برای آموزش عمومی، حاصل تلاش علمی استاد گرانقدر جناب آقای سید مهدی سیف است که در راستای تأمین منابع علمی و کتب درسی مورد نیاز برای دوره‌های تربیتی مذکور، به رشته تحریر درآمده است، و اینک به حضور مخاطبان گرانقدر تقدیم می‌شود؛ امید است، مقبول درگاه خداوند متعال و مورد بهره‌برداری و عنایت خوانندگان محترم قرار گیرد.

در پایان از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری‌ها و راهنمایی‌های ارزنده خود، ما را در جهت اصلاح و ارتقای کتاب حاضر یاری دهند.

کارگروه قرآن بنیاد فرهنگی خاتم‌الاولیاء (عج)

جامعه فرهنگی قرآنی عصر

فهرست مطالب

۱۰		مقدمه
۱۰		بازنگری و بازسازی آموزش قرآن کریم
۱۳		آموزش‌های متداول قرآن در حال حاضر
۱۵		برخی معیارها با الهام از آیات و روایات
۱۶		بخش اول - کلیات
۱۷		سطوح آموزش قرآن
۱۷		اول - آموزش عمومی (مواد قرآنی)
۱۷		مؤلفه‌های سود قرآنی
۱۷		دوم - آموزش تخصصی
۱۸		مؤلفه‌های آموزش تخصصی
۲۰		عناصر برنامه آموزشی
۲۱		۱- تعریف درس
۲۱		۲- هدف درس
۲۲		۳- محتوای درس
۲۲		۴- وسیله آموزشی
۲۲		۵- برنامه زمان درس
۲۳		۶- روش تدریس
۲۳		۷- ارزشیابی
۲۵		مباحث خواندن قرآن
۲۶		خودآزمایی ۱
۲۷		بخش دوم - آموزش صحت قرائت
۲۸		مؤلفه‌های صحت قرائت
۲۹		مؤلفه اول - روخوانی
۲۹		سطوح آموزش روخوانی
۳۰		سطح یک - بخش خوانی

۳۰	شاخص‌های آموزش روخوانی در سطح یک
۳۰	۱- مبنا قرار دادن سواد فارسی
۳۰	۲- آغاز با بخش خوانی
۳۱	۳- اشاره فنی به بخش‌ها
۳۱	۴- استفاده از خط آسان آموزشی
۳۳	۵- بیان قواعد ساده بر اساس اشکالات
۳۵	سطح دو - شمرده خوانی
۳۶	شاخص‌های آموزش روخوانی در سطح دو
۳۶	سطح سه - روان خوانی
۳۷	شاخص‌های آموزش روخوانی در سطح سه
۳۷	سطح چهار - روخوانی حصصی
۳۸	سطوح آموزش حروف خوانا
۳۹	چند نکته در باره تشدید
۴۰	مؤلفه دوم - وقف بر جمله
۴۲	سطوح آموزش وقف
۴۲	سطح اول وقف
۴۳	سطح دوم وقف
۴۵	مؤلفه سوم - کوتاهی و کشیدگی حرکات
۴۸	مؤلفه چهارم - تلفظ حروف خاص
۵۰	آسیب‌های صحت قرائت
۵۰	اشتباهات در صحت قرائت
۵۰	عناصر لازم برای تصحیح اشتباهات
۵۱	مهم‌ترین علت‌های اشتباه در قرائت
۵۱	برخورد مدبرانه و سازنده با اشکال و اشتباه قرآن آموز
۵۲	خودآزمایی ۲
۵۳	بخش سوم - آموزش تلفظ حروف خاص
۵۹	گام‌های آموزش تلفظ حرف
۶۳	نحوه تدریس تلفظ هر حرف

۶۳	۱- تلفظ ث
۶۵	۲- تلفظ ح
۶۸	۳- تلفظ ذال
۶۹	۴- تلفظ ظا
۷۱	۵- تلفظ ضاد
۷۳	۶- تلفظ طا
۷۴	۷- تلفظ صاد
۷۵	۸- تلفظ عین
۷۷	۹ و ۱۰- تلفظ غن و قاف
۷۹	خلاصه تلفظ حروف
۸۰	جدول تفاوت تلفظ حروف
۸۱	شیوه‌های تمرین تلفظ حروف
۸۲	الف - تمرین تلفظ انفرادی حروف
۸۲	۱- تلفظ تک تک
۸۲	۲- تلفظ سه تایی
۸۲	۳- تلفظ سه تایی پیوسته
۸۲	۴- سرود تک بخشی
۸۳	۵- سرود دو بخشی
۸۴	۶- مقایسه با حرف مشابه
۸۴	۷- ذکر مقایسه
۸۴	۸- مسابقه
۸۵	ب - تمرین تلفظ حرف در کلمه و جمله
۸۷	خلاصه مراحل تمرین تلفظ حروف
۸۸	خود آزمایی ۳
۸۹	بخش چهارم - آموزش فصاحت و تجوید
۹۳	مؤلفه‌های فصاحت و تجوید
۹۳	۱- فصاحت حروف و حرکات
۹۳	۲- قواعد و احکام تجویدی

۹۳	۳-وقف و ابتدای زیبا
۹۴	۴-صوت و لحن زیبا
۹۵	الف - فصاحت حروف
۹۵	۱-الف همزه
۹۶	۲-ب
۹۶	۳-ت
۹۷	۴-ث
۹۷	۵-جیم
۹۷	۶-ح
۹۸	۷-خ
۹۸	۸-دال
۹۸	۹-ذال
۹۹	۱۰-ر
۱۰۰	۱۱-ز
۱۰۰	۱۲-سین
۱۰۱	۱۳-شین
۱۰۱	۱۴-صاد
۱۰۱	۱۵-ضاد
۱۰۲	۱۶-طا
۱۰۲	۱۷-ظا
۱۰۲	۱۸-عین
۱۰۳	۱۹-غین
۱۰۳	۲۰-ف
۱۰۳	۲۱-قاف
۱۰۳	۲۲-کاف
۱۰۴	۲۳-لام
۱۰۵	۲۴-میم
۱۰۵	۲۵-نون

۱۰۶	۲۶- واو
۱۰۶	۲۷- هـ
۱۰۶	۲۸- ی
۱۰۷	ب - فصاحت حرکات
۱۰۷	فصاحت حرکات کوتاه
۱۰۷	۱- فتحه
۱۰۷	۲- کسره
۱۰۷	۳- ضمه
۱۰۸	فصاحت حرکات کشیده
۱۰۸	۱- الف مدی
۱۰۸	۲- یاء مدی
۱۰۸	۳- واو مدی
۱۰۹	جمع‌بندی فصاحت حرکات
۱۱۰	خلاصه قواعد فصاحت و تجوید
۱۱۰	اول - موارد تفخیم
۱۱۱	دوم - موارد ترقیق
۱۱۱	سوم - موارد قلقله
۱۱۱	چهارم - موارد سکون کامل
۱۱۲	پنجم - دمش‌های خاص حروف
۱۱۲	ششم - قواعد نون ساکن و تنوین
۱۱۳	هفتم - کشش‌های تجویدی
۱۱۳	غنه
۱۱۳	مد
۱۱۴	تمرین فصاحت حروف و حرکات
۱۲۷	خودآزمایی ۴
۱۲۸	آدرس